

บทที่ ๑

บทนำ

คำนำ

อุตสาหกรรมผลไม้กระป๋องเป็นอุตสาหกรรมแปรรูป ผลผลิตทางการเกษตร (Agro Industries) ซึ่งรัฐบาลกำลังให้การสนับสนุนและส่งเสริม เพราะประเทศไทยเป็นประเทศเกษตรกรรม จึงจำเป็นต้องมีอุตสาหกรรมประเภทนี้ เพื่อแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรที่เน่าเสียง่าย และไม่สามารถเก็บไว้ได้นาน กรณีที่มีผลไม้มากเกินความต้องการที่จะบริโภคสด อันเป็นประโยชน์ทางเศรษฐกิจที่อุตสาหกรรมผลไม้กระป๋องจะ เชื้ออำนวยต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทย ซึ่งพอสรุปได้ดังนี้

ก. อุตสาหกรรมผลไม้กระป๋อง ก่อให้เกิดมูลค่าเพิ่มของวัตถุดิบซึ่งเป็นผลผลิตทางการเกษตร รวมทั้งลดจุดอ่อนและความเสียหายของผลผลิตทางการเกษตรอันยังผลให้เพิ่มความมีเสถียรภาพทางเศรษฐกิจของประเทศ เพิ่มมูลค่าการส่งออกของประเทศ และลดการสิ้นเปลืองค่าประเภทนี้ เข้ามายังตลาดภายในประเทศ อันเป็นการลดการขาดดุลการค้าของประเทศด้วย

ข. อุตสาหกรรมผลไม้กระป๋อง ก่อให้เกิดผลเกี่ยวเนื่องไปยังอุตสาหกรรมประเภทอื่น เช่น อุตสาหกรรมผลิตกระป๋องเคลือบดีบุก อุตสาหกรรมการผลิตเยื่อ อุตสาหกรรมการผลิตเครื่องจักรหั่นแรงทางการเกษตร เป็นต้น อันเป็นผลให้เกิดการเพิ่มการว่าจ้างแรงงานและการพัฒนาทางอุตสาหกรรมในสาขาอื่น ๆ

ค. อุตสาหกรรมผลไม้กระป๋อง เป็นตลาดรองรับที่แน่นอนของผลผลิตทางการเกษตร ซึ่งจะเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการยกระดับรายได้ของเกษตรกร และเป็นการสร้างเสถียรภาพทางด้านราคาของผลผลิตในช่วงที่มีเกินความต้องการที่จะบริโภคสด

ง. อุตสาหกรรมผลไม้กระป๋อง เป็นอุตสาหกรรมที่ต้องใช้แรงงานมาก ดังนั้นจึงเป็นแหล่งว่าจ้างแรงงานที่สำคัญ

จ. อุตสาหกรรมผลไม้กระป๋อง เป็นอุตสาหกรรมที่เหมาะสมที่จะตั้งใกล้แหล่งวัตถุดิบ ซึ่งแหล่งวัตถุดิบที่เป็นผลิตผลทางการเกษตรมักจะมีอยู่ตามต่างจังหวัด ดังนั้น อุตสาหกรรมผลไม้กระป๋องจึงช่วยกระจายความเจริญไปสู่ต่างจังหวัด

เป็นที่ทราบดีแล้วว่าผลิตผลทางการเกษตรมักจะออกเป็นฤดูกาล ผลไม้ที่จะนำมาแปรรูปเป็นผลไม้กระป๋องก็เช่นกัน อันเป็นปัญหาใหญ่ต่อโรงงานแปรรูปที่มีประสิทธิภาพขาดแคลนทางด้านวัตถุดิบไม่เหมือนกับโรงงานอาหารกระป๋อง ทั้งนี้ เพราะว่าวัตถุดิบ เช่น พริก ไข่ กระป๋อง หมู เบ็ด ไก่ ปลา เป็นต้น สามารถที่จะจัดหาเข้ามาป้อนให้กับโรงงานได้ตลอดทั้งปี ไม่เฉพาะแต่ฤดูกาลใดฤดูกาลหนึ่งเท่านั้น อย่างไรก็ตาม แม้ว่าผลไม้จะออกมาเป็นฤดูกาลก็จริงอยู่ แต่ก็ยังมีผลไม้อีกหลายชนิดที่ให้ผลิตผลออกมาในแต่ละช่วงฤดูที่แตกต่างกัน หากมีแนวทางที่จะศึกษาว่าผลไม้ชนิดใดให้ผลในฤดูกาลใดมากที่สุดเท่าไร เพื่อที่จะเป็นข้อมูลในการดำเนินการวางแผนการผลิตเป็นผลไม้กระป๋อง อันเป็นการจัดหาวัตถุดิบป้อนเข้าโรงงาน เพื่อให้โรงงานสามารถทำงานได้ตลอดทั้งปี และมีประสิทธิภาพ ซึ่งจะช่วยผลให้เครื่องจักรและอุปกรณ์การผลิตราคาแพงจะถูกใช้เกือบเต็มที่ และการว่าจ้างแรงงานที่เกือบสม่ำเสมอตลอดทั้งปี

ผลไม้ที่สำคัญในการนำมาแปรรูปเป็นผลไม้กระป๋อง ได้แก่ สับปะรด เงาะ ลำไย ลิ้นจี่ ฯลฯ นอกจากนี้ก็ยังมีพวกผักชนิดต่างๆ เช่น หน่อไม้ฝรั่ง หน่อไม้ฝรั่ง ข้าวโพดอ่อน เห็ดแชมปิญอง ถั่วลันเตา เหล่านี้เป็นต้น

ปัจจุบันผู้ผลิตผลไม้กระป๋องแบ่งออกเป็น ๒ ประเภทคือ ผู้ผลิตรายย่อยและผู้ผลิตรายใหญ่ กรณีผู้ผลิตรายย่อยนั้น การดำเนินการผลิตโดยใช้เงินทุนเพียงประมาณ ๒,๐๐๐,๐๐๐ บาท ในโรงงานเหล่านี้มีกรรมวิธีการผลิตที่ล้าสมัย การผลิตไม่เพียงแต่ผลิตผลไม้กระป๋องเท่านั้น แต่จะทำการผลิตประเภทอาหารกระป๋องชนิดต่างๆ อีกด้วย ทั้งนี้เพื่อแก้ปัญหาการขาดแคลนวัตถุดิบคือ ผลไม้และก็ทำการผลิตเพื่อจำหน่ายภายในประเทศเป็นส่วนใหญ่ กรณีผู้ผลิตรายใหญ่ มักเป็นโรงงานที่ได้รับการส่งเสริม การลงทุนจากคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนเพื่อกิจการอุตสาหกรรม ซึ่งมีอยู่ด้วยกันหลายราย เพราะประเทศเราเป็นประเทศที่ปลูกผลไม้มากประเทศหนึ่ง และผลไม้ที่ปลูกมากจนกลายเป็นอุตสาหกรรมผลไม้กระป๋องมากที่สุดคือ สับปะรด ซึ่งปัจจุบันประเทศไทยผลิตได้เป็นอันดับ ๓ ของโลก นั่นก็คือ ผู้ผลิตรายใหญ่มากแล้ว จะทำ

การผลิตแต่เพียงสับปะรดกระป๋องอย่างเดียว ทั้งนี้เนื่องจากว่าทางโรงงานมีไร่ปลูกสับปะรด เป็นของตัวเอง และสามารถผลิตสับปะรดได้ตลอดทั้งปี และสามารถเร่งผลผลิตได้ อันเป็นการ ป้องกันการขาดแคลนวัตถุดิบ

สาเหตุที่ผู้ผลิตรายใหญ่ ซึ่งเป็นอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ทำการผลิตเพียงสับปะรดกระป๋อง โดยไม่ได้ทำการผลิตผลไม้ชนิดอื่นๆ นั้น ก็เนื่องจากว่าผลไม้ชนิดอื่นๆ มีปริมาณไม่เพียงพอที่จะคุ้มกับ การลงทุนในการเปลี่ยนขบวนการและดำเนินการผลิตของโรงงาน อันเป็นทางที่จะก่อให้เกิดอุปสรรค ทางด้านการขาดแคลนวัตถุดิบ และต้นทุนการผลิตสูง นั่นก็คือ ปริมาณของวัตถุดิบไม่เพียงพอกับกำลัง การผลิตของโรงงาน อย่างไรก็ตาม ยังมีโรงงานผลไม้กระป๋องที่เป็นอุตสาหกรรมขนาดกลางที่ทำการ ผลิตสับปะรดกระป๋องอย่างเดียวอีกหลายโรง และยังมีโรงงานสับปะรดกระป๋องที่ได้รับการส่งเสริม การลงทุนอีก ๖ โรงงาน ซึ่งยังไม่เปิดดำเนินการ ดังนั้น หากโรงงานผลไม้กระป๋องไม่หา แนวทางที่จะผลิตผลไม้กระป๋องชนิดอื่นๆ บ้างแล้ว หากโรงงานที่ได้รับการส่งเสริมเปิดดำเนินการ พร้อมกันหมด ก็จะทำให้มีปัญหาด้านตลาดอันทำให้ส่วนแบ่งของตลาดลดลงอย่างแน่นอน

ด้วยเหตุผลดังกล่าว จึงเห็นสมควรศึกษาการดำเนินการและวางแผนการผลิตที่เหมาะสมที่สุด สำหรับโรงงานผลไม้กระป๋องขนาดกลาง เพื่อประกอบการพิจารณาว่า ควรจะทำการผลิต อย่างไร จึงเหมาะสมกับปริมาณวัตถุดิบของผลไม้แต่ละชนิดในทุกฤดูกาล และเหมาะสมกับความต้องการ ของตลาด

วิทยานิพนธ์นี้มุ่งจะเสนอวิธีการวางแผนการผลิตผลไม้กระป๋อง โดยศึกษาฤดูกาลของ วัตถุดิบ กรรมวิธีการผลิต ข้อแตกต่างในกรรมวิธีการผลิตของผลิตภัณฑ์แต่ละชนิด เครื่องจักรที่ สามารถใช้ร่วมกันได้ แผนผังโรงงานในส่วนของขั้นตอนที่มีการผลิตแตกต่างกัน ของโรงงานผลไม้ กระป๋องขนาดกลาง

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อศึกษาถึงความเป็นมา และโครงสร้างของอุตสาหกรรมประเภทนี้ว่ามีส่วนร่วม ในการพัฒนาอุตสาหกรรมโดยส่วนรวมเพียงใด

๒. เพื่อศึกษาผลไม้และผักบางชนิดที่สามารถนำมาแปรรูปบรรจุกระป๋อง และเป็นที่ต้องการของตลาดว่าแต่ละชนิดสามารถให้ผลผลิตในฤดูกาลใดบ้าง ตลอดจนแหล่งวัตถุดิบ และปริมาณการผลิต
๓. เพื่อศึกษาความสามารถในการผลิต และการส่งออกของโรงงานผลไม้กระป๋อง ตลอดจนแนวโน้มความต้องการในอนาคตของตลาดต่างประเทศ
๔. เพื่อศึกษาหาทางดำเนินการและวางแผนการผลิตผลไม้กระป๋องให้สอดคล้องกับผลไม้ และผักบางชนิดที่มีในแต่ละฤดูกาล อันทำให้โรงงานสามารถทำงานได้ตลอดปี และเหมาะสมกับกำลังการผลิตของโรงงาน

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยจะมุ่งศึกษาการดำเนินการและวางแผนการผลิตผลไม้กระป๋อง โดยศึกษาถึงโครงสร้างของอุตสาหกรรมประเภทนี้ และยังได้ศึกษาถึงอุปทาน และอุปสงค์ทั้งภายในและต่างประเทศ แหล่งวัตถุดิบ กรรมวิธีการผลิต การศึกษาจะเน้นหนักไปทางด้านผลไม้และผักบางชนิด เช่น สับปะรด เงาะ ลิ้นจี่ ข้าวโพดอ่อน หน่อไม้ไผ่ดอง หน่อไม้ฝรั่ง เห็ดแชมปิญอง เป็นต้น ทั้งนี้ก็เพื่อที่จะหาทางดำเนินการวางแผนการผลิตของโรงงานที่ผลิต เฉพาะสับปะรดกระป๋องอย่างเดียวในการนี้จึงทำการศึกษาเฉพาะโรงงานตัวอย่าง แต่มุ่งหวังที่จะให้เป็นแบบอย่างของการศึกษาวางแผนการผลิตที่สามารถนำไปใช้ได้อย่างกว้างขวางกับโรงงานผลไม้กระป๋องขนาดกลาง ส่วนการศึกษาทางด้านตลาดของผลไม้กระป๋องจะ เน้นหนักทางด้านตลาดต่างประเทศ เพราะการผลิตผลไม้กระป๋องของประเทศไทย เป็นการผลิต เพื่อส่งออก เป็นส่วนมาก

ขั้นตอนและวิธีการดำเนินการวิจัย

๑. ทำการสำรวจงานวิจัยและเอกสารต่างๆ เกี่ยวกับอุตสาหกรรมผลไม้กระป๋อง
๒. ศึกษาความเป็นมา และโครงสร้างของอุตสาหกรรมผลไม้กระป๋อง
๓. ศึกษาเกี่ยวกับผลไม้ชนิดต่างๆ ที่จะนำมาเป็นวัตถุดิบว่าให้ผลผลิตในฤดูกาลใดบ้าง
๔. ศึกษาและวิเคราะห์ตลาดวัตถุดิบ
๕. ศึกษาและวิเคราะห์ตลาดสินค้าผลไม้กระป๋อง

๖. ศึกษาและวิเคราะห์กรรมวิธีการผลิตจากเอกสารวิชาการ เปรียบเทียบกับกรรมวิธีการของโรงงานในปัจจุบัน
๗. ศึกษาและวิเคราะห์การวางแผนการผลิต
๘. ศึกษาและวิเคราะห์ถึงการได้เปรียบใน เศรษฐศาสตร์ของโรงงานที่มีการวางแผนการผลิตกับโรงงานที่มีอยู่ในปัจจุบัน
๙. สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

ความสำคัญหรือประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัยนี้

๑. เป็นแนวทางในการใช้ทรัพยากรของประเทศอย่างประหยัดและมีประสิทธิภาพ และไม่ให้ราคาตกต่ำมากในฤดูกาลเก็บเกี่ยว อันเป็นการช่วยเหลือในด้านราคาของผลิตผล ทำให้ฐานะของเกษตรกรดีขึ้น
๒. เป็นแนวทางในการส่งเสริมสินค้าออก ให้มีอำนาจในการแข่งขันในตลาดต่างประเทศมากขึ้น อันเป็นการเพิ่มเงินตราต่างประเทศเข้ามาในประเทศ ประหยัดเงินตราต่างประเทศในการสั่งซื้อสินค้าประเภทเดียวกัน ซึ่งช่วยลดดุลย์การค้าด้วย
๓. อาจใช้เป็นข้อมูลศึกษาแนวโน้มทางด้านตลาดของผลไม้กระป๋อง และแนวทางในการลงทุนตั้งโรงงานผลไม้กระป๋องในประเทศไทย
๔. เป็นแนวทางในการดำเนินงานปรับปรุงและวางแผนการผลิตผลไม้กระป๋องสำหรับโรงงานที่จะปรับปรุงกิจการหรือตั้งโรงงานใหม่
๕. เป็นแนวทางอันเป็นประโยชน์ต่อรัฐบาลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้ในการศึกษา และวางโครงการช่วยเหลือ หรือส่งเสริมอุตสาหกรรมผลไม้กระป๋องตลอดจนเกษตรกรผู้ผลิตวัตถุดิบ ทั้งในระยะสั้นและระยะยาว
๖. ทำให้เกิดอุตสาหกรรมต่อเนื่องจากผลไม้กระป๋องคือ น้ำผลไม้กระป๋อง และกระป๋องหรือภาชนะบรรจุ นอกจากนั้น ก็เป็นการส่งเสริมทางด้านเกษตรกรรม ทำให้เกษตรกรมีงานทำและมีรายได้เพิ่มขึ้น